

En els ambients literaris eren un poc coneguts els nous poemes de Vallverdú, car havia donat alguna primícia a qui li demanava poesies per a publicar. L'evolució poètica de Francesc Vallverdú des del seu primer llibre fins al que ara ens ocupa és molt curiosa d'analitzar.

En una entrevista que li va fer el nostre company Alcaraz el mateix autor remarca com la seva primera obra pateix d'ingenuïtat. Josep Faulí dona notícia dels primers intents del poeta, que es conjunten perfectament amb la situació de la poesia catalana el 1962. Un vers del llibre **Com llances** diu:

**Ja sé que aquests són tots
[versos de circumstància.**

Pere Quart té un llibre intítulat **Circumstàncies** i, malgrat ser aquest llibre sis anys posterior a **Com llances**, en les seules primeres edicions els ressons que podem tenir d'ambdues comparacions són del tot evidents. Fins i tot en Vallverdú ha publicat notes i ha dictat conferències sobre la poesia oliveriana. Escorcollant a primera ullada l'evolució en el pròleg de **Retorn a Bìlbilis**, darrer llibre publicat per en Vallverdú, podem llegir: «La poesia ja no perequartejava i aviat deixaria d'esprivejar». L'evolució és presenta clara i ben palesa.

FRANCESC VALLVERDU

Retorn a Bìlbilis són 22 composicions poètiques que han guanyat l'onzè premi Ausiàs March 1973 i que l'Ajuntament de Gandia ha editat molt correctament i pulcrament en una bella edició simple i neta. La labor d'aquest Ajuntament és de lloar davant tants d'altres —el de Rubí amb les seves ignominioses Festes de la Poesia— que mantenen tronats Jocs Florals amb un ahistoricisme, una pedanteria i una inutilitat dels esforços del tot evident.

Aquest retorn a Bìlbilis, com indica Faulí, una altra vegada citat, però és dels pocs crítics que s'ha ocupat habitualment de Vallverdú, el qual, per cert, li fa una càlida dedicatòria, no és tornar sino anar a un món on tots estan de tornada. El símil, títol del llibre, és el retorn que va fer el poeta Marc Valeri Marcial a Bìlbilis, poblet de la Tarraconense, en temps de Trajà. Vallverdú explica en el Prefaci que en el temps de servei a l'exèrcit —autor és nat el 1935— va descobrir els

epigrames de Marcial i va dedicar-se a conrear altra volta el mètode formal optant per les solucions de Carles Riba envers els acaraments de pentàmetres, hendecasil·labs o hexàmetres de les mètriques catalanes i llatines enfrontat a d'altres intents/solucions com Costa i Llobera, Maragall... «No he estat, però, esclau de cap model rígid, i sovint m'he complagut a allerar-me per les dreceres de l'eufonia». I verament aquesta musicalitat, aquesta harmonia cadenciosa dels mots ordenats la qual cosa desdiiu un poc dels versos editats el 1961:

**Jo juro no blasmar el meu
[país minúscul
per no haver, freturós, eixam-
[plat el seu múscul,
ni maleir tampoc aquesta
[parla estreta
que entenen solament quatre
[gats i el poeta.**

El llibre és dividit en dues parts desiguals i ben delimitades:

A) Els dotze epigrames seguint Marcial.

B) Una miscel·lània de deu poemes esparsos.

Malgrat que Vallverdú digui que cal considerar el seu llibre unitari, una lectura amb lleure i/o paciència no ho defineix així.

Dins la primera part i el primer poema dos versos, el primer i el darrer, són claus per a entrar en la intencionalitat del llibre:

**Torno a Bìlbilis contra tot
[vaticini dels crítics.**

**Torno a Bìlbilis, car algú en
[deu ser testimoni.**

He tingut la sort de no estudiar llatí; això ho deia quan feia el batxillerat, però davant els encapçalaments llatins de Marcial als epigrames de Vallverdú en dic dissort, amb la qual cosa no puc jutjar envers aquests paral·lelismes, però intueixo que els dístics de Marcial són la primera referència per seguiment o oposició sobre la qual Vallverdú basteix l'edifici poètic de cada composició.

La denúncia és el tret que primer colpeix el lector; el segon és el domini formal de què fa gala, no exhibició, l'autor. S'ha acabat l'espai i no defugo d'entrar altra volta en aquest llibre essent més concret en les afirmacions i junyint ben fort els bous de l'anàlisi a l'exposició teòrica. Tanmateix reproduceix un poema, imens per a qui s'hi pot estar un poc de temps meditant-lo, com a cloenda.

JOSEP M.ª FIGUERES

POEMA IV

**...aprica repetes Tarraconis litora
tuamque Laletaniam.**

I, 49

Qui t'ha vist, Lacetània, plena i tan rica!
Ombra només d'un passat d'esperança, i encara,
fúrica muda, mesella, segueixes la via
fixa i traçada de l'orb que se'n va l'estimball.
Tu, la que abans dictaves les lleis, subjugada,
erma de veu i d'albir, delerosa de tralla,
pròdiga sols en l'oblid dels teus, t'enlluernen
l'or i la pau de fossar. No importa que els mots
hagin perdut el sentit: una vida tranquil·la,
ocí a l'estiu, un vehicle i el circ casolà,
quins magnífics regals que els déus ens envien!

FRANCESC VALLVERDU